

LUDOVÍT MIČIAN

O NIEKTORÝCH TERMÍNOCH A POJMOCH POUŽÍVANÝCH
PRI VÝSKUME GEOGRAFICKEJ KRAJINY

Ludovít Mičian: Über manche bei der Erforschung der geographischen Landschaft benützte Termini und Begriffe. Geogr. čas., 27, 1975, 1; 48 Ref.

Im Beitrag werden hauptsächlich folgende Termini und Begriffe erörtert: Geosphäre, geographische Sphäre, Landschaftsphäre, physischgeographische Sphäre, naturlandschaftliche Sphäre, komplexe physische Geographie, landschaftvedenje, zemlevedenje, Landschaftsökologie, geoecolo, Geotopologie, geographische Dimensionen, Geosystem, Ökosystem, Landschaft.

Riešenie terminologickej a pojmovej problematiky v geografii i v iných vedách podieľajúcich sa na výskume geografickej krajiny je neoddeliteľnou súčasťou ich exaktizačného procesu. V spomenutých vedách existuje veľká terminologická a pojmová nejednotnosť, ktorá sťažuje medzinárodnú i medzivednú spoluprácu, čo spomaľuje analytický i syntetický výskum geografickej krajiny, a preto v poslednom období sa vyvíja zvlášť intenzívne a organizované úsilie o odstránenie tejto nejednotnosti. Na III. medzinárodnom sympóziu o obsahu a objekte komplexného výskumu krajiny (Smolenice 1973) nie náhodou bol jeden panel (sekcia) nazvaný Pojmy a terminológia v komplexnom výskume krajiny. Terminologická nejednotnosť dosiahla už taký neželateľný stupeň, pri ktorom popri rôznych termínoch s rovnakým významom existujú rovnako znejujúce termíny s rôznym obsahom.

Venujme najprv pozornosť termínu *geosféra*. Tento termín v posledných rokoch viacerí zahraniční i naši geografi používajú na označenie predmetu celej geografie, čo nepovažujeme za najvhodnejšie. Slovo *geosféra* je síce krátke, ale to je v tejto súvislosti snáď jeho jediná výhoda. Termín *geosféra* sa používa v negeografických i v geografických vedách, a to vo veľmi rôznych významoch, na čo už pred nami poukázal E. Winkler (1970). F. Ratzel roku 1902 litosféru nazval geosférou; W. Hellpach v 30 rokoch označil týmto termínom najspodnejšiu, človekom obývanú časť atmosféry [In: E. Winkler 1970]. Viacerí autori (najmä sovietski geografi) výraz *geosféra* vzťahujú na viac zemských sfér. Napr. D. L. Arm and (1970) má 4 geosféry — litosféru, troposféru, hydrosféru a biosféru. Aj geológ H. Quiring pozná množstvo geosfér [In: E. Winkler 1970]. Roku 1956 H. Carol použil termín *geosféra* s celkom iným, geografickým obsahom. V jeho ponímaní geosféra tvorí celok zložený z litosféry, hydrosféry, atmosféry, pedosféry, biosféry a antroposféry. V tomto zmysle

termín *geosféra* používajú aj niektorí naši geografi. Skupina prevažne fyzických geografov NDR (Neef E. — Richter H. Barsch H. Hasse G. 1973) sa od Carolovho chápania odlišuje tým, že do geosféry neintegruje antroposféru. Je to isté prekvapenie — napr. už aj preto, že jeden z citovanej skupiny autorov (H. Barsch 1973) v samostatnej práci geosféru chápe aj s antroposférou. Najnovšie sa objavilo ďalšie ponímanie slova *geosféra*: J. Urbánek (1974) má v geosfére litosféru a pedosféru. Atmosféra, do ktorej sa v danej súvislosti začleňujú hydrosféra i kryosféra, nie je súčasťou geosféry. Existuje ešte ďalšie ponímanie geosféry.

Vidieť, že výraz *geosféra* má množstvo rôznych obsahov, a preto ho nepovažujeme za najvhodnejší na označenie predmetu geografie. Navyše — najmä negeografi nie sú povinní chápať geosféru geograficky, a ďalej slovo *geosféra* nesignalizuje explicitne, že ide o nejakú špecifickú sféru, ktorá predstavuje predmet štúdia geografických vied.

Aké iné názvy sa ešte používajú na označenie predmetu celej geografie? Keď pre stručnosť nespomenieme staršie názvy a odhliadneme od formulácií predmetu geografie z hľadiska ekologickej a lokalizačnej školy — ako ich uvádza napr. P. Haggert (1965), zostanú nám najčastejšie tieto termíny: *geografický obal*, *geografická sféra*, *krajinná sféra*, resp. *geografické prostredie*. Z uvedených termínov uprednostňujeme dva, a to *geografická sféra* a *krajinná sféra*. Z didaktických dôvodov za najvhodnejší považujeme názov *geografická sféra*, ktorý už sám osebe explicitne signalizuje, že ide o niečo špecificky geografické. Tento názov používa napr. i. W. Czajka (1956/1957) v podobe: *geographische Globalsphäre*; figuruje ako jedno zo synonymým v knihe: *Das Gesicht der Erde* (1962), ako aj v knihe V. A. Anučina (1972).

V diskusiách na už spomínanom sympóziu v Smoleniciach (1973) aj po ňom poukazovalo sa aj na nevýhody tohto názvu. J. Paulov vyslovil názor, že ide o nábeh na tautológiu, ak sa povie výrok, že predmetom geografie je geografická sféra. J. Krcho v tomto výroku vidí iba „chybu krásy“. Avšak i napriek týmto výhradám (ktoré nepovažujeme za podstatné) si myslíme, že označenie predmetu geografie termínom *geografická sféra* je vhodnejšie ako použiť vágny termín *geosféra*, používaný navyše bežne aj v negeografických vedách a s negeografickým obsahom. Za najvhodnejšie synonymum považujeme termín *krajinná sféra*, pretože vlastne geografická krajina je konkrétnou časťou geografickej sféry. Označenie predmetu geografie výrazom *krajinná sféra* uprednostňuje napr. E. Wikler (1970). Ako synonymum ho používa aj V. A. Anučin (1972). S termínom *krajinná sféra* pracuje J. Demek (1974); ten istý názov používa aj D. L. Armand (1970), ale len na označenie predmetu fyzickej geografie.

Pre predmet fyzickej geografie nachádzame v literatúre (predovšetkým sovietskej) tieto označenia: *fiziko-geografičeskaja oboločka* napr. A. A. Grigorjev, A. G. Doskač (1964), *geografičeskaja oboločka* [A. A. Grigorjev 1964, F. N. Miľkov 1967, N. I. Michajlov 1967, *geografičeskaja*, resp. *landšajtnaja oboločka Zemli* (S. V. Kalesnik 1960)]. Synonymá k uvedeným termínom sú napr. *biogenosféra* I. M. Zabelina (1959), *landšajtnaja oboločka* Ju. K. Jefremova (pozri aj F. N. Miľkov 1967, s. 9); novšie: *epigeosféra* A. G. Isačenkova (1965) a *landšajtnaja sféra* D. L. Armand (1970); V. S. Preobraženskij (1972) hovorí o *geografičeskoj oboločke* (napr. s. 25), ale aj o *geografičeskoj sfere* (s. 36). Isačenkova termín *epigeosféra* už použili napr. J. Kondracki (1969) a J. Drdoš (1973).

Autor tohto príspevku označuje predmet fyzickej geografie *fyzicko-geografická sféra* (L. Mičian 1969/1970, 1971). Tento termín považujeme za najzrozumiteľnejší, najprirodzenejší a stojaci v terminologickom súlade s označením predmetu celej geografie. Proti nemu však možno vzniesť tie isté námietky ako proti termínu *geografická sféra*. Za najvhodnejšie synonymum považujeme výraz *prírodno-krajinná sféra*, ktorá je v terminologickom súlade s názvom *krajinná sféra*.

Termíny *geografický*, resp. *landšaftný obal* alebo *geografická*, resp. *landšaftná sféra* na označenie predmetu fyzickej geografie môžu viesť k nedorozumeniam a k nejasnostiam, pretože časť geografov rozumie pod nimi predmet celej geografie. Termíny *biogenosféra* a *epigeosféra* považujeme za prebytočné a za nie dostatočne zrozumiteľné už na prvý pohľad. Navyše — automaticky nesignalizujú, že ide o predmet fyzickej geografie a nevyjadrujú celkom explicitne, že neobsahujú sociologicko-ekonomickú sféru.

Je známe, že najmä v sovietskej a nemeckej literatúre sa v rámci fyzickej geografie rozlišujú čiastkové, odvetvové disciplíny a centrálna, jadrová disciplína, ktorá sa často označuje za *komplexnú fyzickú geografiu*. Tento termín v novšom čase používajú napr. D. L. Armand (1970), A. G. Isačenko (1971), V. S. Preobraženskij (1972), F. N. Miľkov (1974) a E. Neef (1968). Z čs. fyzických geografov sú to napr. L. Mičian (1969, 1971, 1973) a J. Drdoš (1973, 1973a). Na XXI. medzinárodnom geografickom kongrese (1968) zriadili sekciu pod názvom *komplexná fyzická geografia*. Ako synonymný termín navrhujeme uvážiť termín *syntetická fyzická geografia*, ktorý by bol vhodným pendantom termínu *analytická fyzická geografia* — chápaná ako systém analytických, čiastkových, resp. odvetvových fyzickogeografických disciplín. Navyše výraz *syntetická* je v tejto súvislosti všeobecne zrozumiteľnejší ako *komplexná*.

Komplexná alebo syntetická fyzická geografia obsahuje *landšaftovedenie* i *zemlevedenie* sovietskych fyzických geografov, ako aj *Landschaftsökologie*, novšie *Geoecology*. Navrhujeme uvážiť, či je výhodné aj v budúcnosti rozlišovať *landšaftovedenie* a *zemlevedenie*. Možno, že by bolo vhodnejšie používať zjednocujúci, jednoznačný a všeobecne zrozumiteľnejší termín *komplexná fyzická geografia* alebo iné vhodné synonymum. Argumenty: termíny *landšaftovedenie* a *zemlevedenie* sú zaužívané predovšetkým v sovietskej literatúre a môžu spôsobovať určité komplikácie pri medzinárodnom dorozumívaní; v sovietskej literatúre pozorujeme tendenciu zlúčiť *landšaftovedenie* a *zemlevedenie* do jedného celku, ako o tom svedčia niektoré výroky napr. A. G. Isačenko (1971, s. 333) a V. S. Preobraženského (1972, s. 46—47); v sovietskej literatúre sa slovo *landšaft* nechápe jednotne, ale sa nechápe jednotne ani obsah slova *zemlevedenie* (pozri Ju. K. Jefremov 1966).

Nepodporujeme používanie termínov zavedených C. Trollom *Landschaftsökologie*, novšie *Geoecology* v rámci fyzickej geografie i napriek tomu, že sa už dost rozšírili v nemeckej, aj v inej stredourópskej geografickej i negeografickej literatúre (najmä biologickej). Argumenty: landšaftná ekológia, resp. geoeológia sa nechápe jednotne (ani medzi samotnými geografmi) a už samotné tieto termíny, v ktorých figuruje slovo *ekológia*, spôsobujú mnohé nedorozumenia, najmä medzi geografmi a biológmi; landšaftná ekológia v širšom ponímaní sa kryje s komplexnou fyzickou geografiou, ktorá tvorí centrum systému fyzickogeografických vied. Považujeme za terminologicky nevhodné, aby

práve centrálna disciplína fyzickej geografie niesla označenie, kde figuruje celé meno biologického odboru (t. j. *ekológia*); výrazne biocentricky chápaná landschaftná ekológia by sa mohla zaradiť už do geobiológie; termíny *Landschaftsökologie*, resp. *Geocology* nemajú vhodné šance na celosvetové alebo aspoň celoeurópske rozšírenie (v rámci fyzickej geografie), a to napr. už aj preto nie, lebo medzi sovietskymi fyzickými geografmí, ktorí sa v súčasnosti najviac podieľajú na rozvoji komplexnej fyzickej geografie, nepozorujeme žiadnu tendenciu prevziať Trollove termíny; slovo *landšaft* sa chápe nejednotne; výraz *Landschaftsökologie* — ekológia landšaftu — možno logicky chápať aj ako skúmanie vplyvov prostredia, t. j. okolia daného landšaftu na tento landšaft; sám C. T r o l l nahradil svoj termín *Landschaftsökologie* novým termínom (*Geoecology*), a to pre lepšie medzinárodné dorozumenie.

V posledných rokoch sa najmä zásluhou V. B. S o č a v u objavili nové termíny, ako *topológia geosystémov*, resp. *geotopológia*. My sa neprikláňame k týmto termínom. Argumenty: obsah termínov sa v podstate zhoduje s obsahom tzv. *morfológie landšaftu*, ako to konštatoval už A. G. I s a č e n k o (1972); topológia je disciplína geometrie a v tomto zmysle ju chápú napr. aj V. M. G o c h m a n a Ju. G. S a u š k i n (1971) v práci o súčasných problémoch teoretickej geografie; z označenia nevyplýva, že ide o časť komplexnej fyzickej geografie; geosystémy sú nielen fyzickogeografické, ale aj sociologicko-ekonomické; termín *topológia* môže viesť k nedorozumeniam už aj preto, lebo topologické niveau V. B. S o č a v u zahŕňa topologický i chorologický spôsob práce v zmysle nemeckých autorov (E. Neef 1963, H. J. Klínek 1966; H. Dierschke 1969 a iní). V. B. S o č a v a (1963, 1967) rozlišuje 3 niveau, 3 dimenzie geosystémov: planetárnu, regionálnu a vnútrolandšaftnú, resp. topologickú. Myslíme, že by bolo vhodnejšie rozlišovať 4 niveau, 4 dimenzie, a to tak, že topologické niveau V. B. S o č a v u rozdelíme na 2 úrovne: topologickú a chorologickú. Topologické niveau by absohovalo iba elementárne, geograficky homogénne jednotky (fácie, ekotopy, fyziotopy) a chorologické niveau zasa napr. uročiščia, mestnosti, resp. mikrochóry až makrochóry. Tým by sa dosiahol lepší súlad medzi sovietskymi a nemeckými fyzickými geografmí v tejto otázke.

Riešiť vzťah medzi geosystémom a ekosystémom predstavuje zložitý problém, pretože obsahy oboch termínov sa chápú rôzne. I napriek tomu je však rozlíšenie veľmi potrebné a aj možné.

Roku 1963 V. B. S o č a v a zaviedol termín *geosistema* ako synonymum fyzickogeografického, resp. prírodnoteritoriálneho komplexu. Tento termín však nie je dostatočne jednoznačný a môže viesť k nedorozumeniam. Slovom *geosystém* môžeme totiž práve tak dobre označiť aj sociologicko-ekonomický teritoriálny komplex, ba aj totálny geografický komplex, i celý rad iných komplexov existujúcich na Zemi. Ak máme na mysli prírodnoteritoriálny komplex, potom by bolo najvhodnejšie operovať s termínom: *fyzickogeografický systém*, čo je jednoznačné.

Áký je teda rozdiel medzi fyzickogeografickým systémom (komplexom) a ekosystémom? Súhlasíme s názormi A. G. I s a č e n k a a V. B. S o č a v u (pozri A. G. I s a č e n k o 1972), A. A. M i n c a — V. S. P r e o b r a ž e n s k é h o (1973), V. S. P r e o b r a ž e n s k é h o — T. D. A l e k s a n d r o v o v e j — A. D. A r m a n d a atď. (1973). Z názorov uvedených autorov vyzdvihujeme tieto myšlienky: Fyzickogeografický systém (komplex) zahrnuje viac komponentov a vzťahov ako ekosystém. Predstava fyzickogeografickej fácie (ekotopu) je univerzálnejšia ako predsta-

va ekosystému, resp. biogeocenózy (ako elementárneho ekosystému) a zaväzuje k analýze vzájomných vzťahov nielen medzi biotickými a abiotickými zložkami komplexu, ale aj k štúdiu vzájomných vzťahov medzi abiotickými komponentmi fyzickogeografického systému. Ekosystém je teda podriadený fyzickogeografickému systému.

Ekosystém — ekologický systém — je takým systémom, v ktorom sú dva základné elementy — organizmy (napr. druhy, cenózy) a ich prostredie. Ekosystém nemusí mať také teritoriálne ohraničenie ako fyzickogeografický systém a termín *ekosystém* sa môže vzťahovať tak na kvapku vody, ako aj na kozmos.

Dodávame, že nik nemôže biológom zakázať pracovať s ekosystémami chápanými ako fyzickogeografické systémy. V tomto prípade však od nich očakávame priznanie, že sa dostali do oblasti komplexnej fyzickej geografie.

Na záver sa dotkneme chápania slova *Landschaft*, t. j. *geografickej krajiny*. Patríme ku geografovi, ktorí pod termínom *landšaft* chápu totálny geografický systém, t. j. určitú časť geografickej, resp. krajinnnej sféry, ktorá zahŕňa aj sociologicko-ekonomickú sféru. Pokiaľ máme na mysli iba prírodnú časť krajiny, treba operovať s termínom *prírodná krajina*, aj keď súhlasíme s A. Kostrowickým [In: H. Schlüter atď. 1973, s. 15], že pojem *prírodná krajina* je tým špekulatívnejší a hypotetickejší, čím je vplyv techniky na geografický systém silnejší.

Nie je nezaujímavé pripomenúť, že kým donedávna sa v sovietskej geografii pod termínom *landšaft* pomerne dosť jednotne rozumel fyzickogeografický, t. j. prírodno-teritoriálny komplex, v poslednom čase pribúdajú autori, ktorí pod *landšaftom* rozumejú sociologicko-ekonomický útvar [pozri napr. prácu A. G. Isačenkú 1974, kde sa títo autori kritizujú].

LITERATÚRA

1. ANUČIN, V. A.: Teoretičeskije osnovy geografii. Izd. Mysľ, Moskva 1972. — 2. ARMAND, D. L.: Objektivnoje i subjektivnoje v prirodnom rajonirovanii. Izd. AN SSSR, s. geogr., 1, 1970. — 3. BARSCH, H.: Hhesen zum Referat: „Zur Terminologie der geographischen Sphären und ihrer räumlichen Gliederung“. In: IIIrd Inter. Symposium: Content and Object of the Complex Landscape Research ... ČSSR, Smolenice 1973. — 4. CAROL, H.: Zur Theorie der Geographie. Mitt. der Österr. Geogr. Gesellschaft, B. 105, 1963. — 5. CZAJKA, W.: Die geographische Zonenlehre. In: Geogr. Taschenbuch — 6. Das Gesicht der Erde, 2, Aufl., Leipzig 1962. — 7. DEMEK, J.: Systémová teorie a studium krajiny. Studia geographica, 40, Brno 1974. — 8. DIERSCHKE, H.: Die naturräumliche Gliederung der Verdener Geest., Bad Godesberg 1969. — 9. DOSKAČ, A. D.: K voprosu o meste fizičeskoj geografii v sisteme jestestvennyh nauk. In: Razvitie i preobrazovanie geografičeskoj sredy. Izd. Nauka, Moskva 1964. — 10. DRDOŠ, J.: Physische Geographie und Landschaftsforschung. In: IIIrd Inter. Symposium: Content and Object of the Complex Landscape Research ... ČSSR, Smolenice 1973.

11. DRDOŠ, J.: Komplexnaja fizičeskaja geografija i ekologija. Izv. VGO, 105, 2, 1973a. — 12. GOCHMAN, V. M., SAUŠKIN, JU. G.: Sovremennye problemy teoretičeskoj geografii. Voprosy geografii, 88, 1971. — 13. GRIGORJEV, A. A.: Teoretičeskoje problemy sovremennoj fizičeskoj geografii. In: Razvitie i preobrazovanie geografičeskoj sredy. Izd. Nauka, Moskva 1964. — 14. HAGGETT, P.: Locational Analysis in Human Geography. London 1965. Ruský preklad: Prostranstvennyj analiz v ekonomičeskoj geografii. Progress, Moskva 1968. — 15. ISAČENKO, A. G.: Osnovy landšaftovedenija i fiziko-geo-

grafičeskoje rajonirovanie. Vysšaja škola, Moskva 1965. — 16. ISAČENKO, A. G.: Razvítie geografičeskich idej. Izd. Mysl', Moskva 1971. — 17. ISAČENKO, A. G.: Geotopologija i učenie o landsafte. Izv. VGO, 104, 3, 1972. — 18. ISAČENKO, A. G.: O tak nazываемых antropogenných landsaftach. Izv. VGO, 106, 1, 1974. — 19. JEFREMOV, JU. K.: Zemlevedenie, geografija i nauki o Zemlje. Izv. VGO, 98, 6, 1966. — 20. KALESIK, S. V.: Fizičeskaja geografija suši. In: Sovjetskaja geografija. Gos. izd. geogr. lit., Moskva 1960.

21. KLINK, H. J.: Die naturräumliche Gliederung als ein Forschungsgegenstand der Landeskunde. Ber. z. dt. Landeskunde, Bd. 36, 2, 1966. — 22. KONDRACKI, J.: Podstawy regionalizacji fizycznogeograficznej. Pań. wydaw. nauk, Warszawa 1969. — 23. MAZÚR, E.: Geography of Today and Its Perspectives. Geograf. Čas., 20, 3, 1968. — 24. MAZÚR, E.: Inhalt der Landschaftsforschung. Referát na III. mezinárodnóm sympóziu: Obsah a objekt komplexného výskumu krajiny ... ČSSR, Smolenice 1973. — 25. MIČIAN, L.: Geografia pôd — jej postavenie, obsah a definícia. Sborník Čsl. společ. zeměp., 74, 1, 1969. — 26. MIČIAN, L.: O predmete fyzickej geografie. Zeměpis ve škole, 5, 1969/70. — 27. MIČIAN, L.: Nejednotnosť názorov na systém fyzickogeografických vied. Geograf. Čas., 23, 2, 1971. — 28. MIČIAN, L.: Bemerkungen zu einigen Termini und Begriffen die bei der Landschaftsforschung benutzt werden. In: IIIrd Inter. Symposium: Content and Object of the Complex Landscape Research ... ČSSR, Smolenice 1973. — 29. MIČAJLOV, N. I.: Fiziko-geografičeskoje rajonirovanie. Itogi nauki, 4, Moskva 1967. — 30. MILKOV, F. N.: Osnovnyje problemy fizičeskoj geografii. Vysšaja škola, Moskva 1967.

31. MILKOV, F. N.: L. G. Ramenskij — osnovopoložnik učeniya o morfologii geografičeskogo landsafta. Izv. AN SSSR, s. geogr., 1, 1974. — 32. MING, A. A., PREOBRAŽENSKIJ, V. S.: Sootnošenie poňjatij geosistema i ekosistema. In: IIIrd Inter. Symposium: Content and Object of the Complex Landscape Research ... ČSSR, Smolenice 1973. — 33. NEEF, E.: Topologische und chorologische Arbeitsweisen in der Landschaftsforschung. Peterm. Geogr. Mitt., 107, 4, 1963. — 34. NEEF, E.: Der Physiotope als Zentralbegriff der Komplexen Physischen Geographie. Peterm. Geogr. Mitt., 112, 1, 1968. — 35. NEEF, E., RICHTER, H., BARSCH, H., HAASE, G.: Beiträge zur Klärung der Terminologie in der Landschaftsforschung. Geogr. Inst. der Akad. der Wissensch. DDR, Leipzig 1973. — 36. PAULOV, J.: Snahy o premenu teoreticko-metodologického modelu geografie. Filozofia, XXIII, 1, 1968. — 37. PLESNÍK, P.: K súčasnému stavu fyzickej geografie. Geografia 1, Prirodné vedy, Fak. paedagog. Tyrnaviensis, Bratislava 1970. — 38. PREOBRAŽENSKIJ, V. S.: Besedy o sovremennoj fizičeskoj geografii. Izd. Nauka, Moskva 1972. — 39. PREOBRAŽENSKIJ, V. S., ALEKSANDROVA, T. D., ARMAND, A. D. etc.: K analizu ispol'zovanija terminov i poňjatij geografii. In: IIIrd Inter. Symposium: Content and Object of the Complex Landscape Research ... ČSSR, Smolenice 1973. — 40. RICHTER, G. D.: Vklad akademika A. A. Grigorjeva v razrabotku teoretičeskich problem fizičeskoj geografii. Izv. AN SSSR, s. geogr. 1, 1974.

41. SCHLÜTER H. etc.: Teoretické a metodické problémy pri výskume geosystémov ovplyvnených technikou. Ecoop 3, 2, 1973. — 42. SOČAVA, V. B.: Opredelenie nekotorych poňjatij i terminov fizičeskoj geografii. Dokl. Inst. geogr. Sib. i DaIn. Vost., 3, 1963. — 43. SOČAVA, V. B.: Strukturno-dinamičeskoje landsaftovedenie i geografičeskije problemy buduščego. Dokl. Inst. geogr. Sib. i DaIn. Vost., 16, 1967. — 44. SOČAVA, V. B.: Topologičeskije aspekty učeniya o geosistemach. „Topologija geosistem — 71“, Irkutsk 1971. — 45. SOČAVA, V. B., KRAUKLIS, A. A., SNYTKO, V. A.: Glavnejšie poňjatija, ispol'zujemyje pri kompleksnyh issledovanijach landsafta. In: IIIrd Inter. Symposium: Content and Object of the Complex Landscape Research ... ČSSR, Smolenice 1973. — 46. URBÁNEK, J.: Niekoľko poznámok ku klasifikácii geomorfologických tvarov. Geograf. Čas., 26, 1, 1974. — 47. WINKLER, E.: Das System Erdwissenschaften und die Geographie. Abhandl. des 1, Geogr. Inst. der Fr. Univ. Berlin, B. 13, 1970. — 48. ZABELIN, I. M.: Teorija fizičeskoj geografii. Gos. izd. geogr. lit., Moskva 1959.

The unsuitableness of the term „geosphere“ for denoting the object of geography is substantiated. The terms „geographical sphere“ or „landscape sphere“ are preferred. The object of physical geography is called „physico-geographical sphere“ or „natural landscape sphere“. It appears that (within physical geography) it is not very appropriate to use the terms: landšaftovedenije, zemlevedenije, Landschaftsökologie, geoecology, geotopology. The term „complex“ or „synthetic“ physical geography is preferred. It is proposed to distinguish four dimensions, instead of the three dimensions according to V. B. Sočava. We agree with the opinions of outstanding soviet physical geographers on the differences between the physico-geographical system and ecosystem. Landšaft is understood as a total geographical system, i. e. including the socio-economic sphere. The natural part of landšaft is called „natural landscape“. We remember that, in the soviet literature, the number of authors increases who understand the landšaft as a socio-economic formation.

Translated by J. Belaj